

**Hallintovaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi
eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin
vuosina 1994 ja 1995**

Eduskunta on 17 päivänä kesäkuuta 1994 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 115.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvoteleva virkamies Martti Kallio sisäasiainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Pekka Järvinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Matti Väisänen opetusministeriöstä, erityisasiantuntija Jouko Heikkilä edustaen Suomen Kuntaliittoa, apulaisosastopäällikkö Markku Lemmetty Akavasta, toimialajohtaja Jarmo Lehtonen ja yhteiskuntasihtööri Markku Jalonen Kunta-alan unionista sekä neuvottelupäällikkö Eero Heimolinna Toimihenkilöiden neuvottelujärjestöstä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä poikkeuksista kuntien valtionosuuslain 3 ja 4 §:n säännöksiin vuosina 1994 ja 1995. Kuntien valtionosuuksiin ei tehtäisi kustannustason tarkistuksia vuosina 1994 ja 1995. Kuntien valtionosuuksien markkamääriä tai niiden perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä vuodelle 1993 ei tarkistettaisi vuonna 1994 vuoden 1993 todetun lopullisen kustannuskehityksen perusteella, eikä vuoden 1994 markkamääriä enää tarkistettaisi varainhoitovuoden 1994 aikana eikä sen jälkeen. Varainhoitovuotta 1995 varten ei markkamääriä vahvistettaessa otettaisi huomioon arvioitua varainhoitovuoden kustannustason muutosta eikä vuoden 1995

markkamääriä myöskään tarkistettaisi varainhoitovuoden aikana tai sen jälkeen.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että vuonna 1995 valtionosuuksiin vaikuttavan kustannustason arvioidaan nousevan kolme prosenttia. Saadun selvityksen perusteella kustannuskehitysarviota on syytä korottaa kolmesta prosentista 3,4 prosenttiin, minkä johdosta lakiehdotuksen arvioitu taloudellinen vaikutus vuodelle 1995 on noin 150 miljoonaa markkaa hallituksen esityksessä arvioitua suurempi. Samalla lain kokonaissäätöarvio nousee vastaavalla markkamäärällä. Ehdotetun lain lopulliset vaikutukset kuntien valtionosuuksiin riippuvat vuosien 1994 ja 1995 todellisesta kustannuskehityksestä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1995 talousarvioesitykseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho, Enestam, Järvilahti, Kautto, Laakkonen, Liik-

kanen, Markkula, Pulliainen, Saario, Ukkola, Urpilainen, Vähänäkki ja Ääri sekä varajäsenet Muttilainen ja Perho-Santala.

Vastalause

Kuntien talous on hyvin riippuvainen valtion kunnille antamasta tuesta peruspalvelujen rahoittamiseen. Kuntien tuloista kolmannes muodostuu valtionosuuksista. Vaikka laman myötä julkisen sektorin osuus kansantuotteesta on noussut voimakkaasti, on kuntatalouden osuus pysynyt ennallaan eli noin viidenneksenä. Tämä osoittaa, että kunnat ovat hyvin sopeutuneet uuteen tilanteeseen ja kyenneet tasapainottamaan taloutensa voimakkailla säästötoimilla. Työvoimavaltaisella kuntasektorilla säästöt ovat merkinneet henkilöstön vähenemistä ja osin palvelujen saatavuuden heikentymistä. Kuntien työntekijät ovatkin kiitettävästi osallistuneet taloustalouksisiin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että mitä enemmän kunnat ja niiden työntekijät säästävät, sitä voimakkaammin hallitus on mitätöimässä nämä positiiviset toimenpiteet ja luomassa vaikeuksia työmarkkinakentälle.

Kunta-alan järjestöt ja valtiovalta sopivat viime syksynä siitä, että kuntapuolella toteutetaan vuosina 1994 ja 1995 kumpanakin vuotena 2,7 prosentin palkkasäästöt. Tämän vastapainona hallitus sitoutui siihen, että kuntien valtionosudet pidetään vuoden 1994 tasolla ja lisäleikkauksia ei tehdä.

Kuntien peruspalveluista vastaavat työntekijät ovat oman osansa sopimuksesta pitäneet jopa niin, että tavoitellut säästöt tullaan ennakkotietojen mukaan tänä vuonna ylittämään.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 1994

Kari Urpilainen
Pirkko Laakkonen
Tuulikki Ukkola

Raila Aho
Tarja Kautto

Erkki Pulliainen
Kyllikki Muttilainen
Matti Vähänäkki

Hallitus on nyt puolestaan vastoin viime syksynä tehtyä sopimusta esittämässä budjetissa tuntuja kuntien valtionosuuksien leikkauksia. Hallitus on siis syönyt sanansa ja osoittanut, ettei se ole luotettava sopimus Kumppani.

Tässä tilanteessa on luonnollista, että kuntien valtionapuja ensi vuodelle tulee tarkastella uudelleen. Indeksikorotuksista luopuminen, valtionosuusleikkaus ja leikkauksien kohdentuminen muodostavat kokonaisuuden, jota on käsiteltävä yhdessä.

Julkisen talouden kannalta uusi tilanne on johtamassa siihen, että välttämättömien säästöjen sijaan joudummekin kunnallisessa työmarkkinakentässä vastakkainasetteluun, jonka seurauksena koko julkisen talouden alijäämä ensi vuonna uhkaa kasvaa.

Koska nyt tehtävillä ratkaisulla on merkitystä tuleviin työmarkkinaneuvotteluihin ja siten kuntatalouden tasapainottamisen jatkamiseen, emme voi tukea hallituksen linjaa myöskään valtionosuuksien indeksitarkistuksen osalta, ennen kuin koko valtion ja kuntien kustannusten jako ensi vuodelle on saatu sellaiseksi, mistä hallituksen ja kuntien eri järjestöjen kanssa aikaisemmin on sovittu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.